

مطالعه سیاست‌ها و راهبردهای ورزش همگانی نظام جامع توسعه ورزش کشور

عباس شعبانی^۱، فرزاد غفوری^۲، حبیب هنری^۳

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزش و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن*

۲ و ۳- استادیار دانشگاه علامه طباطبائی تهران

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۳/۳۰

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۱/۰۱

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، مطالعه برنامه‌ها و سیاست‌ها و راهبردهای ورزشی همگانی در طرح جامع ورزش کشور بود. جامعه آماری این پژوهش را مدیران وزارت ورزش و جوانان، مدیران و متخصصان فدراسیون ورزش‌های همگانی و اعضای هیئت علمی مدیریت ورزش تشکیل می‌دادند. روش پژوهش توصیفی و از نوع هدف کاربردی بود. ابزار اندازه‌گیری این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بود. برای تعیین روایی این پرسشنامه از نظرات اساتید و متخصصان استفاده شد که پس از اعمال نظر آنها به اصلاح موارد اشاره شده اقدام شد. همچنین پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش شد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از آمار توصیفی و در بخش آمار استنباطی از آزمون فریدمن، استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که تفاوت معناداری بین نقاط درونی هر چهار متغیر قوت، ضعف، فرصت و تهدید در ورزش همگانی طرح جامع ورزش وجود دارد که به ترتیب اهمیت در هر متغیر مشخص شده‌اند. همچنین یافته‌ها نشان داد که بر اساس مدل سوات، راهبرد تدافعی (ضعف درون سازمانی و تهدید بیرونی) در ورزش همگانی طرح جامع ورزش کشور حاکم می‌باشد. در چنین شرایطی، بر اساس مدل سوات، استراتژی تدافعی برای برون رفت از این وضعیت نامطلوب، ارائه می‌شود. بر اساس این استراتژی، که به استراتژی بقاء (یا اجتناب) معروف است، سازمان حالت تدافعی به خود می‌گیرد و می‌کوشد با کم کردن نقاط ضعف از اثرات تهدیدات بیرونی بکاهد، در واقع سازمان برای بقاء خود مبارزه می‌کند.

واژگان کلیدی: ورزش همگانی، طرح جامع، راهبرد، قوت، ضعف، فرصت، تهدید

مقدمه

با ماشینی شدن و بی تحرکی زندگی جوامع، ورزش همگانی یکی از شیوه‌هایی است که افراد می‌توانند با استفاده از آن بر فشارهای جسمی، روانی و اجتماعی فایق آیند (تیموری، ۱۳۸۵، ص. ۱۷). ورزش ابزاری مهم در دست حکومت‌ها و دولت‌ها برای هدایت مردم به سوی اهداف برنامه‌ای است، زیرا عمده‌ترین وسیله تربیت همگانی موجود در جامعه معاصر کنونی در کشورهای پیشرفته صنعتی، ورزش است (مظفری، ۱۳۸۴، ص. ۱۴). ورزش همگانی نیز شکلی از فعالیت‌های جسمانی یا حضور منظم در فعالیت‌های جسمانی است که موجب تندرستی و سلامت بدنی و روانی شده، روابط اجتماعی را شکل داده و منجر به نتایج مثبت می‌گردد. از سوی دیگر، با تقویت بنیه جسمانی و پرورش ابعاد روانی و اجتماعی در این ورزش، به ورزشی که رقابت در آن مطرح است (ورزش قهرمانی) پیوند می‌خورد و با توجه به آن در عرصه‌های مختلف می‌تواند موجب پدیدآمدن ارزش‌ها و افتخارات ملی و بین‌المللی گردد (کولینس، ۲۰۰۲، ص. ۲۷).

تاریخ بیان‌گر تمایلات درونی انسان به فعالیت‌های جسمانی است. در جوامع بدوی و یا در فرهنگ باستانی، برنامه‌های تربیت‌بدنی سازمان‌یافته وجود نداشت لیکن فعالیت‌های بدنی بخش لاینفک زندگی روزمره انسان را تشکیل می‌داده، بدن‌های سالم، قوی و پرورش‌یافته از خصوصیات ظاهری مردم آن زمان بوده‌است. ورزش‌های تفریحی که مترادف ورزش همگانی است، پرداختن به مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده، کم هزینه، غیر رسمی، فرحبخش و با نشاط است که امکان شرکت در آنها برای همه افراد وجود داشته باشد. ورزش همگانی و تفریحی در قالب پنج فعالیت و برنامه جداگانه و مرتبط با هم، اجرا می‌شود که عبارتند از: ورزش آموزشی، ورزش غیررسمی، ورزش درون‌بخشی، ورزش برون‌بخشی و ورزش باشگاهی (مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی، ۱۳۸۴، ص. ۴۸). این فعالیت‌ها معمولاً به صورت انفرادی و یا دسته جمعی و در اماکنی مانند استادیوم، پارک‌ها، دشت‌ها و صحراها و مکان‌های طبیعی داخل و خارج شهر انجام می‌پذیرد (محمد علی‌پور، ۱۳۸۲، ص. ۲۱). سازمان‌های ورزشی بر حسب شرایط محیط درونی و بیرونی خود و با استفاده از فرایند برنامه‌ریزی راهبردی، به میزان مختلف از راهبردهای نوآورانه، توسعه‌ای، مکتشف و تقویتی مطابق با جذابیت برنامه‌ها و وضعیت رقابتی برای رویارویی با این تحولات و دستیابی به اهداف خود استفاده کرده‌اند (تیبالت، ۱۹۹۴، ص. ۶۴). فرایند برنامه‌ریزی راهبردی در سازمان‌های کشور با مشکلاتی مانند نبود اتفاق نظر در میان مسولان در مورد برنامه‌ریزی راهبردی، فقدان تجزیه و تحلیل جامع فرصت‌ها و خطرهای ملی، توجه ناکافی به ارزش‌ها، روشن نبودن گزینه‌های

مختلف و راهبردها در برخورد با مسائل، پایبند نبودن به اولویت های راهبردی، اجرای ضعیف برنامه های راهبردی و نقصان در نظارت و ارزیابی نتایج عملی بر نامه ریزی راهبردی نیز روبرو بوده است (قاسمی جاوید، ۱۳۸۰، ص. ۴۷). کشورهایی که در ورزش پیشرفت داشته اند، سعی کرده اند با ارائه برنامه های توسعه و ایجاد راهبرد و ساختار مناسب، در جهت گسترش آن گام بردارند (بدری آذین، ۱۳۸۶، ص. ۶۳).

برنامه های راهبردی در جهت تجهیز منابع سازمان و وحدت بخشیدن به تلاش های آن برای نیل به رسالت و اهداف بلند مدت، با توجه به امکانات و محدودیت های درونی و بیرونی هر سازمان طراحی می شود. در این فرایند، قوتها و ضعف های داخلی و فرصت ها و تهدیدهای بیرونی سازمان سوات^۱ شناسایی می شوند و با توجه به ماموریت سازمان، اهداف بلند مدت برای آن تدوین می گردد، برای دستیابی به این اهداف، از بین گزینه های مختلف اقدام به انتخاب راهبردهایی که با تکیه به قوتها و با بهره گیری از فرصت ها، ضعفها از بین برود و از تهدیدها پرهیز شود تا در صورت اجرای صحیح باعث موفقیت سازمان گردد (الوانی، ۱۳۸۶، ص. ۲۹).

برنامه ریزی راهبردی می تواند به سازمانها در محیط متلاطم در روشن کردن مسیر آینده؛ بهره مندی از فرصت های کلیدی و کاهش تأثیر تهدیدات محیطی، پیش بینی و ایجاد تغییرات مورد نیاز؛ سرمایه گذاری روی قوتها و رفع ضعف های داخلی سازمان؛ تدوین مبنایی منطقی و قابل دفاع برای تصمیم گیری؛ بوجود آوردن تفکر راهبردی و تدوین راهبردهای مؤثر؛ توانایی پاسخ مؤثر به تغییرات سریع محیطی؛ تدوین اهدافی روشن برای کارکنان و افزایش انگیزش و رضایت آنها و بهبود عملکرد سازمانی کمک نماید (کریمادیس، ۲۰۰۲، ص. ۸).

مظفیری و قره (۱۳۸۴) درصد افرادی را که در ایران تحت پوشش هیأت های ورزش همگانی آقایان و بانوان ورزش می کنند ۵/۹۲ درصد جمعیت اعلام کردند که در مقایسه با ۲۳ کشور جهان از همه کمتر بود. درصد شرکت کنندگان در ورزش همگانی ایران از قاره آفریقا بیشتر و از سایر قاره ها کمتر بود.

تندنویس و همکاران (۱۳۸۴) عوامل زیر را مهمترین موارد توسعه ورزش همگانی دانستند: بهبود وضعیت اقتصادی اقشار مختلف جامعه، استفاده از رسانه های گروهی، توجه به وضعیت خانوادگی (تعداد فرزند و تأهل)، برگزاری مسابقات ورزشی و اهدای جوایز، گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی، اولویت دادن ورزش در اوقات فراغت و استفاده از سرمایه گذاری بخش خصوصی.

غفوری و همکاران (۱۳۸۲) دریافتند که مهمترین عامل مؤثر در ورزش همگانی و قهرمانی، تأکید همزمان بر هر دوی آنهاست. رابطه کم (۲۰ درصد) اما معنادار (سطح معناداری ۰/۰۱) بین توسعه ورزش همگانی و قهرمانی و رسانه‌ها وجود دارد، به عبارتی ۲۰ درصد تغییرات در این ورزش‌ها مربوط به رسانه‌هاست.

غفرانی و همکاران (۱۳۸۷) گزارش نمودند از جمعیت ۲/۵ میلیون نفر استان سیستان و بلوچستان کمتر از ۰/۰۰۷ درصد مردم در ورزش‌های همگانی مشارکت دارند. موقعیت خاص جغرافیایی استان، نرخ بیکاری، قاچاق سوخت و مواد مخدر و ... و نیز شیوع انواع بیماریهای ناشی از کم تحرکی، از موانع اساسی مشارکت مردم در ورزش همگانی است.

نامراتو^۱ (۲۰۰۹) در تحقیقی، «سیاست بنیان‌گذاری ورزش همگانی منطقه‌ای در جمهوری چک» را بررسی کرد. فرایندها و سیاست‌های ایجاد ورزش همگانی منطقه‌ای و نیز ارتباط بین دو بخش ورزش داوطلبانه و ورزش سازمان یافته همگانی در جمهوری چک بررسی و روش‌ها و راهبردها، در حوزه پشتیبانی از ورزش‌های همگانی در کمیته‌ها و کلوب‌های ورزشی شناسایی گردید. در نهایت ۵ روش ایده‌آل، در توسعه ورزش از طریق ورزش همگانی مشخص شد: تهاجمی، بوروکراسی، سیاسی، وکالتی و حاشیه‌ای. و بر این اساس ۴ استراتژی به شرح ذیل تدوین شد: راهبرد توافقی، راهبرد عمل‌گرا، راهبرد حاشیه‌ای و راهبرد تفویضی. مک‌کری^۱ (۲۰۰۹) به بررسی سیاست‌های مدیریت عمومی در دنیایی موسوم به دهکده جهانی در زمینه ورزش‌های همگانی می‌پردازد. سیاست‌هایی که با توجه به ارزش‌ها، علت‌ها و شخصیت‌های متفاوت، در نهایت به یک هدف که توسعه ورزش‌های همگانی است، می‌انجامد.

در کشور ما، به ورزش همگانی و تفریحی بطور سازمان یافته، کمتر توجه شده‌است، مشارکت پایین جامعه در ورزش همگانی و فقدان یک نظام قانونی، یکپارچه و اجرایی برای استعدادیابی و پرورش ورزشکاران، موجب ضعف در ورزش قهرمانی و کاهش زمینه ظهور و بروز استعدادها و ورزشی شده‌است و نیاز به ایجاد مراکزی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در امر ورزش همگانی و قهرمانی بیش از پیش احساس می‌گردد (تیموری، ۱۳۸۵، ص. ۱۷).

طرح جامع ورزش کشور، با هزینه بالایی تدوین شده و انتظار می‌رود ورزش کشورمان را برنامه‌مدار کند. به نظر برخی کارشناسان، این طرح، از جامعیت لازم برخوردار نبوده و اجرای آن در کشور ما عملی نیست. بر این اساس ما در این تحقیق درصدد هستیم با مطالعه برنامه‌ها و سیاست‌ها و راهبردهای ورزش همگانی به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای

1. Dini Numerato

2 - Roy Mccree

ورزش همگانی در طرح جامع بپردازیم و به این موضوع پی ببریم که آیا ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور می تواند تمام نیازهای این بخش را تحت پوشش قرار دهد؟ و سرانجام اینکه ورزش همگانی در این طرح تا چه میزان و دارای چه چالش هایی می باشد؟

روش شناسی

پژوهش حاضر از نوع توصیفی می باشد. در این تحقیق به مطالعه سیاستها و راهبردهای ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور و مقایسه این استراتژیها از دیدگاه مدیران سازمان تربیت بدنی از دیدگاه خبرگان و اساتید دانشگاهی پرداخته شد. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی مدیران وزارت ورزش و جوانان کشور (مدیران ستادی و مدیران عملیاتی سازمان) و مدیران و متخصصان فدراسیون ورزشهای همگانی بود که از ۶۰ پرسشنامه ارسالی به این دو سازمان ۵۲ پرسشنامه به صورت صحیح و کامل دریافت شد و همچنین اساتید مدیریت ورزش دانشگاههای شهر تهران که از ۲۷ پرسشنامه در بین اساتید مدیریت ورزش ۲۱ پرسشنامه دریافت گردید. ابزار اندازه گیری این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بود. برای تعیین روایی این پرسشنامه از نظرات اساتید و متخصصان استفاده شد که پس از اعمال نظر متخصصان به اصلاح موارد اشاره شده پرداخته شد. همچنین تعداد اندکی پرسشنامه به شکل مقدماتی در جامعه آماری توزیع و پس از جمع آوری، پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش شد که نشان دهنده قابلیت و اعتماد بالای ابزار اندازه گیری تحقیق است.

در نهایت برای تجزیه و تحلیل یافتهها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش نخست، تجزیه و تحلیل توصیفی یافتهها به صورت جداول توزیع فراوانی ارائه شده است. در بخش آمار استنباطی از آزمونهای فریدمن برای رتبه بندی مهمترین نقاط ضعف و قوت، فرصت و تهدیدهای ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور استفاده شد. لازم به توضیح است، کلیه عملیات تجزیه و تحلیل دادهها با استفاده از نرم افزار (اس پی اس اس)^۱ نسخه ۶، صورت پذیرفت.

نتایج

جدول ۱- میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن (نقاط قوت ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور)

میانگین رتبه ها (وزن دهی)	نقاط قوت ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور
۴/۲۷	وجود پایگاه های ورزش صبحگاهی در فضاهای سبز و اماکن ورزشی
۳/۹۴	اختصاص ورزش صبحگاهی به عنوان یکی از برنامه های رادیو و تلویزیون
۳/۵۴	وجود برنامه های رادیویی و تلویزیونی برای آموزش و ترویج ورزش همگانی
۳/۴۶	وجود فدراسیون ورزش همگانی
۳/۰۶	گسترش روز افزون هیئت های ورزش در سطح کشور
۲/۷۳	برگزاری برخی مسابقات همگانی به مناسبات های مختلف

جدول ۲- معناداری آزمون فریدمن در نقاط قوت ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور

مقادیر محاسبه شده	شاخص های آماری
۷۳	تعداد
۵۰/۷۸۰	مقدار خی دو
۵	درجه آزادی
۰/۰۰۱	سطح معناداری

نقاط قوت ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور بوسیله آزمون فریدمن آزمون شد که با توجه به معنادار بودن آزمون در سطح ۰/۰۱ نشانگر آن بود که نقاط قوت در ورزش همگانی در این طرح متفاوت از هم می باشند (جدول ۲) که با توجه به اولویت در جدول شماره ۱ مشخص گردیده است.

جدول ۳- میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن (نقاط ضعف ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور)

میانگین رتبه ها (وزن دهی)	نقاط ضعف ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور
۱۳/۴۷	فقدان برنامه های مدون برای تشویق و ترغیب مردم به ورزش همگانی
۱۳/۳۰	فقدان مدیریت واحد و سیاست یکسان در زمینه ورزش همگانی
۱۳/۲۱	عدم بهره گیری از نیرو های متخصص و کارشناس در زمینه ورزش همگانی
۱۳/۱۶	عدم توجه به ورزش و فعالیت های بدنی در مدارس و دانشگاه ها
۱۲/۸۱	بی توجهی به ورزش همگانی طبقات کم درآمد
۱۲/۷۷	نداشتن ارتباط موثر با مراکز ورزش همگانی دنیا
۱۲/۷۳	عدم تبلیغات در رسانه ها برای ورزش همگانی
۱۲/۰۰	بی توجهی به ورزش همگانی زنان
۱۱/۹۵	عدم بهره گیری از فناوری روزآمد برای آموزش مربوط به ورزش همگانی
۱۱/۸۲	عدم تحقیق و پژوهش حیطه های مختلف ورزش همگانی
۱۱/۷۵	استفاده ناکارآمد از تجهیزات و امکانات و اماکن موجود
۱۱/۷۳	فقدان برنامه مدون و مشخص در خصوص ورزش همگانی
۱۱/۷۳	کمبود بودجه ورزش همگانی
۱۱/۳۳	کافی نبودن نیروهای کارآمد در ورزش همگانی
۱۱/۲۹	نابسامانی ورزش کارمندی
۱۰/۹۵	نداشتن اطلاعات کافی و صحیح در زمینه ورزش همگانی کشور
۱۰/۳۲	عدم دسترسی ارزان همگان به فضاها و امکانات ورزشی
۱۰/۲۹	فقدان نظام هماهنگ در برگزاری مسابقات همگانی
۹/۹۷	عدم توجه به ورزش های بومی سنتی
۰۹-می	بی توجهی به ورزش همگانی معلولان
۸/۵۲	عدم توجه به ورزش روستائیان
۸/۸۸	کافی نبودن امکانات و تجهیزات در ورزش همگانی

نقاط ضعف ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور بوسیله آزمون فریدمن آزمون شد که با توجه به معنادار بودن آزمون در سطح ۰/۰۱ نشانگر آن بود که نقاط ضعف در ورزش همگانی در این طرح متفاوت از هم می باشند (جدول ۴) که با توجه به اولویت در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۴- معناداری آزمون فریدمن در نقاط ضعف ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور

شاخص های آماری	مقادیر محاسبه شده
تعداد	۷۳
مقدار خی دو	۱۰۰/۷۵۶
درجه آزادی	۲۱
سطح معناداری	۰/۰۰۱

جدول ۵- میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن (فرصت های ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور)

فرصت های ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور	میانگین رتبه ها (وزن دهی)
هزینه فزاینده درمان بر اثر عدم پرداختن به ورزش همگانی	۷/۶۸
تاکید پزشکان بر نقش ورزش در سلامتی جامعه	۷/۱۸
وجود فضاهای طبیعی مناسب در کشور	۷/۱۸
کم هزینه بودن ورزش همگانی در مقایسه با سایر ورزش ها	۷/۱۴
وجود رسانه های بین المللی و اینترنت برای اطلاع رسانی	۶/۹۱
افزایش شمار دانش آموختگان رشته تربیت بدنی در کشور	۶/۷۶
زیاد بودن مرگ و میر زودرس بر اثر عدم ورزش همگانی	۶/۳۴
تاکید تعالیم دینی بر ورزش	۶/۲۸
تاکید مسئولین عالی کشور و مراجع مذهبی بر توسعه ورزش همگانی	۵/۹۲
اتلاف اوقات فراغت بر اثر عدم ورزش همگانی	۵/۹۰
تاکید بر رایگان بودن ورزش همگانی در قانون اساسی	۵/۶۱
وجود نهادهای مردمی و مراکز مذهبی در گسترش ورزش همگانی	۵/۰۹

فرصت های موجود ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور بوسیله آزمون فریدمن آزمون شد. که با توجه به معنادار بودن آزمون در سطح ۰/۰۱ نشانگر آن بود که این فرصت ها در ورزش همگانی متفاوت از هم می باشند (جدول ۶) و با توجه به اولویت در جدول شماره ۵ مشخص گردیده است.

جدول ۶- معناداری آزمون فریدمن در فرصت های ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور

شاخص های آماری	مقادیر محاسبه شده
تعداد	۷۳
مقدار خی دو	۴۳/۹۵۵
درجه آزادی	۱۱
سطح معناداری	۰/۰۰۱

جدول ۷- میانگین رتبه‌ها در آزمون فریدمن (تهدیدهای ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور)

میانگین رتبه‌ها (وزن دهی)	تهدیدهای ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور
۷/۴۲	مشکلات اقتصادی جامعه
۷/۲۳	تغییر روش زندگی مردم (رواج زندگی غیر فعال، تفریح غیر فعال)
۷/۱۴	پایین بودن آگاهی جامعه نسبت به فواید فعالیت‌های بدنی و زیان‌های کم‌تحرکی
۷/۰۸	افزایش نرخ اعتیاد
۷/۰۷	سهم کم رسانه‌ها در ورزش همگانی
۶/۷۸	کاهش ساعات اوقات فراغت به دلیل مشکلات معیشتی
۶/۷۴	افزایش شهرنشینی و کاهش سرانه فضای ورزشی در دسترس شهرها
۶/۴۸	عدم امکان حضور بخش عمده‌ای از بانوان در ورزش همگانی
۶/۳۰	تغییر ساختار شهرها و تخریب فضای قابل استفاده در ورزش همگانی
۶/۱۵	افزایش نرخ بیکاری
۵/۷۳	نبود اتفاق نظر در مورد تعاریف ورزش همگانی در بین برنامه‌ریزان کشور
۳/۸۸	نفوذ فرهنگ جوان‌پسند غربی

تهدیدهای موجود ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور بوسیله آزمون فریدمن آزموده شد. که با توجه به معنادار بودن آزمون در سطح ۰/۰۱ معلوم می‌شود که این تهدیدها در ورزش همگانی متفاوت از هم می‌باشند (جدول ۸) که با توجه به اولویت در جدول شماره ۷ مشخص گردیده است.

جدول ۸- معناداری آزمون فریدمن در تهدیدهای ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور

شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
تعداد	۷۳
مقدار خی دو	۷۶/۵۰۶
درجه آزادی	۱۱
سطح معنی داری	۰/۰۰۱

جدول ۹- نتایج آزمون رتبه‌ای فریدمن در چهار متغیر اصلی تحقیق (نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید)

سطح معناداری	مقدار خی دو	میانگین رتبه‌ها	عامل
		۳/۹۲	ضعف
		۲/۷۳	تهدید
۰/۰۰۱	۱۸۴/۵۰۴	۲/۳۰	فرصت
		۱/۰۵	قوت

همانطور که در جدول ۹ ملاحظه می‌گردد با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰/۰۰۱) در آزمون فریدمن چهار عامل نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید رتبه‌های یکسانی ندارند. در این آزمون مشخص شد بالاترین رتبه مربوط به نقاط ضعف و پایین‌ترین آن مربوط به نقاط قوت

ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور است. با توجه به مقدار کمی دو و سطح معناداری بدست آمده، مشاهده می‌شود که استراتژی‌های ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور دارای نقاط ضعف بیشتری نسبت به قوت‌ها و همچنین تهدیدات بیشتر در مقابل فرصت‌ها می‌باشند. در نتیجه این استراتژی‌ها، براساس تجزیه و تحلیل مدل سوات، در موقعیت استراتژی تدافعی^۱، قرار می‌گیرند.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق، ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور، در بعد درونی، دارای ۲۲ نقطه ضعف و ۶ نقطه قوت است. براساس میانگین‌ها، نقاط ضعف، بالا و نقاط قوت، متوسط می‌باشند. در این بین، فقدان برنامه‌های مدون برای تشویق و ترغیب مردم به ورزش همگانی، فقدان مدیریت واحد و سیاست یکسان در زمینه ورزش همگانی، عدم بهره‌گیری از نیروهای متخصص و کارشناس در زمینه ورزش همگانی، عدم توجه به ورزش و فعالیت‌های بدنی در مدارس و دانشگاه‌ها، به عنوان مهمترین عوامل ضعف، و وجود پایگاه‌های ورزش صبحگاهی در فضاهای سبز و اماکن ورزشی، اختصاص ورزش صبحگاهی به عنوان یکی از برنامه‌های رادیو و تلویزیون، وجود برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی برای آموزش و ترویج ورزش همگانی، وجود فدراسیون ورزش همگانی، از مهم‌ترین عوامل قوت ورزش همگانی طرح جامع ورزش کشور می‌باشند. یافته‌های این پژوهش با نتایج غفرانی (۱۳۸۷) مبنی بر، ضعف در ورزش گروه‌های خاص (معلولین و ..)، عدم بهره‌گیری از متخصصین، عدم هماهنگی بین سازمان‌های مربوطه و همچنین با یافته‌های مظفری (۱۳۸۴) مبنی بر به روز نبودن امکانات و زیرساخت‌های ورزش همگانی و در نهایت با نتایج پژوهش‌های نامراتو (۲۰۰۹) و شیوو (۲۰۰۴) که سیستم اطلاع‌رسانی، تبلیغات ضعیف و ضعف در راهبردها را از ضعف‌های ورزش همگانی بر شمرده بودند، همخوانی دارد.

نتایج مطالعات واحد (۱۳۸۸) نشان داد که عدم برنامه ریزی مناسب، کمبود نیروی انسانی و بی-توجهی مدیران از مهمترین عوامل ضعف در ورزش همگانی استان اصفهان می‌باشد. که با نتایج این تحقیق که فقدان برنامه‌ریزی در مورد ورزش همگانی و مدیریت را از عوامل مهم ضعف برشمرده بودند، همخوانی دارد.

همچنین نقاط قوت این پژوهش با نتایج تحقیقات غفرانی (۱۳۸۷)، مبنی بر دسترسی راحت به اماکن ورزش همگانی، وجود پایگاه‌های ورزش صبحگاهی و آموزش و ترویج ورزش همگانی،

و از سویی با یافته‌های تندنویس و همکاران (۱۳۸۴) مبنی بر استفاده از رسانه‌های گروهی، آگاهی و شناخت بالای مردم از جایگاه ورزش همگانی و کمیت بالای فضاهای ورزش همگانی همخوانی دارد.

نتایج این پژوهش نشان داد که وجود فدراسیون ورزش‌های همگانی یکی از نقاط قوت این طرح در کشور می‌باشد ولی پژوهش مظفری و همکارانش (۱۳۸۴) با عنوان وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان نشان داد که درصد افرادی که در ایران تحت پوشش هیات‌های ورزش همگانی آقایان و بانوان ورزش می‌کنند ۵/۹۲ درصد جمعیت است که در مقایسه با ۲۳ کشور جهان از همه کمتر بوده است و درصد شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی ایران از قاره آفریقا بیشتر و از سایر قاره‌ها کمتر است؛ که با یافته‌های این پژوهش مبنی بر قوت فدراسیون و هیئت‌های ورزش همگانی همخوانی ندارد.

در مطالعات داخلی، تندنویس و همکاران (۱۳۸۴) به بررسی روش‌های توسعه ورزش‌های همگانی در کشور پرداختند. یافته‌ها نشان داد، بهبود وضعیت اقتصادی اقشار مختلف جامعه، استفاده از رسانه‌های گروهی، توجه به وضعیت خانوادگی، برگزاری مسابقات ورزشی و اهداء جوایز، گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی، اولویت دادن به ورزش در اوقات فراغت نسبت به سایر مسائل فراغتی و استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از مهمترین عوامل توسعه ورزش همگانی می‌باشند.

ممتاز بخش (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «بررسی راهکارهای ارتقا و توسعه ورزش همگانی بانوان دانشگاه علوم انتظامی» تأمین فضای مناسب، تأمین حداقل امکانات، تشویق افراد فعال، تأمین رفاه اقتصادی، اختصاص زمان آزاد و کافی را در ارتقای ورزش همگانی بانوان دانشگاه، ضروری دانسته است.

ویکر^۱، بروئر^۲، پائولوسک^۳ (۲۰۰۹) به بررسی فرصت‌های موجود برای گسترش و پیشرفت ورزش همگانی به خصوص بررسی در زمینه زیرساخت‌های ورزشی و اثرات آن بر میزان مشارکت مردم در ورزش، در اشتوتگارت (آلمان) می‌پردازد. نتایج این تحقیق نشان داد ورزش‌های همگانی در این منطقه از نظر زیرساخت‌ها در سطح بالایی (بالاتر از شاخص معیار) قرار دارد (البته بدون در نظر گرفتن شرایط شخصی اجتماعی-اقتصادی) و زیرساخت‌ها در این حوزه بر میزان مشارکت افراد، اثرات معنادار و بالایی دارد. اگرچه این اثرات در گروه‌های مختلف سنی، متفاوت است. به

1- Wicker

2- Breuer

3- Pawlowski

عنوان مثال، وجود استخرهای شنا، در دوران کودکی و نوجوانی مهم است. هم چنان که وجود سالن‌های پرورش اندام و بدنسازی در دوران جوانی و بزرگسالی دارای اهمیت است. این یافته‌ها اهمیت بالایی برای مدیران ورزشی در جهت ارتقای زیرساخت‌های ورزشی و در نتیجه مادام‌العمری کردن ورزش در بردارد.

همچنین بر اساس یافته‌های تحقیق، ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور، در بعد بیرونی، دارای ۱۲ عامل تهدید و ۱۲ عامل فرصت است. بر اساس میانگین‌ها، عوامل تهدیدات، بالاتر از فرصت‌ها، قرار می‌گیرند. در این بین، مشکلات اقتصادی جامعه، تغییر روش زندگی مردم (رواج زندگی غیرفعال، تفریح غیر فعال)، پایین بودن آگاهی جامعه نسبت به فواید فعالیت‌های بدنی و زیان‌های کم‌ تحرکی، افزایش نرخ اعتیاد، سهم پایین رسانه‌ها در ورزش همگانی، به ترتیب مهم‌ترین عوامل تهدید هستند. هزینه فزاینده درمان بر اثر عدم پرداختن به ورزش همگانی، تاکید پزشکان بر نقش ورزش در سلامتی جامعه، وجود فضاهای طبیعی مناسب در کشور، کم هزینه بودن ورزش همگانی در مقایسه با سایر ورزش‌ها، وجود رسانه‌های بین‌المللی و اینترنت برای اطلاع‌رسانی و افزایش شمار دانش‌آموختگان رشته تربیت‌بدنی در کشور به ترتیب، مهم‌ترین عوامل فرصت ورزش همگانی طرح جامع ورزش کشور می‌باشند. تهدیدات شناخته‌شده در این پژوهش با نتایج تحقیقات واحد (۱۳۸۸) مبنی بر مشکلات اقتصادی جامعه، کاهش درآمد افراد و اعتیاد جوانان و همچنین با یافته‌های لیو (۲۰۰۹) و مک کری (۲۰۰۹)، مبنی بر دخالت سیاست در ورزش و رشد شهرنشینی همخوانی دارد. همچنین فرصت‌های شناخته‌شده در این پژوهش با نتایج تحقیقات غفرانی (۱۳۸۷) و خسروی زاده (۱۳۸۷) مبنی بر وجود حمایت‌های قانونی، اعتبارات مناسب در بخش ورزش همگانی و افزایش شمار متخصصان تربیت‌بدنی و همچنین با نتایج تحقیقات غفوری و همکاران (۱۳۸۲) مبنی بر تعدد رسانه‌ها و تاثیر گذاری رسانه‌ها بر ورزش همگانی، همخوانی دارد.

یکی از فرصت‌های مهم شناخته‌شده در ورزش همگانی نقش سلامتی ورزش در جسم و روح انسان و تاکید پزشکان بر آن می‌باشد. آمار نامه سلامت و بیماری در ایران (۱۳۸۵) نشان می‌دهد که ۴۱/۲۵ درصد علل مرگ و میر در ایران مربوط به پنج بیماری است، که دست کم سه دسته از این بیماری‌ها در اثر کم‌تحرکی حادث می‌شود.

تقوی تکپار (۱۳۸۵) در تحقیقی با عنوان «بررسی وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انگیزه‌های شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی»، کم هزینه بودن و تشویق اعضای خانواده را از دلایل اصلی شرکت در ورزش‌های همگانی عنوان کرد.

غفوری و همکاران (۱۳۸۲) در تحقیقی با عنوان «مطالعه و بررسی نگرش متخصصان تربیت بدنی به نقش رسانه‌های جمعی (رادیو، تلویزیون و نشریات) در گرایش مردم به ورزش قهرمانی و همگانی» به نتایج زیر دست یافتند: براساس تحلیل عاملی، مهمترین عامل مؤثر در ورزش همگانی و قهرمانی، تأکید همزمان بر هر دوی آنهاست. رابطه کم (۲۰ درصد) اما معنادار (سطح معناداری ۰/۰۱) بین توسعه ورزش همگانی و قهرمانی و رسانه‌ها وجود دارد، به عبارتی ۲۰ درصد تغییرات در این ورزش‌ها مربوط به رسانه‌هاست.

از طرفی، یافته‌های تحقیق با نتایج تحقیقات مین کو (۲۰۰۸) که کم هزینه بودن ورزش‌های همگانی، قوانین و مقررات حمایتی کارآمد و درآمد بالای افراد، را گزارش کرده‌اند، همخوانی ندارد.

نقاط ضعف ورزش همگانی در طرح جامع ورزش کشور بیشتر از نقاط قوت و نیز تهدیدات موجود در محیط بیرونی آن بیشتر از فرصت‌های موجود بودند، بنابراین و براساس تجزیه و تحلیل مدل سوات، راهبردهای ورزش همگانی طرح جامع ورزش در موقعیت استراتژی تدافعی (ضعف درون سازمانی و تهدید محیطی) قرار می‌گیرند. با این نتیجه، یافته واحد (۱۳۸۸)، غفرانی (۱۳۸۷) که قبلاً در دو استان اصفهان و سیستان و بلوچستان وجود استراتژی تدافعی را تایید کرده بودند، همخوانی دارد. در چنین شرایطی، بر اساس مدل سوات، استراتژی تدافعی برای برون رفت از این وضعیت نامطلوب، ارائه می‌شود. بر اساس این استراتژی، که به استراتژی بقاء (یا اجتناب) معروف است، سازمان حالت تدافعی به خود می‌گیرد و می‌کوشد با کم کردن نقاط ضعف از اثرات تهدیدات بیرونی بکاهد، در واقع سازمان برای بقاء خود مبارزه می‌کند، می‌کوشد برای حفظ بقاء، از فعالیت‌های خود بکاهد (استراتژی کاهش یا واگذاری)، در سازمان-های دیگر ادغام شود و یا در نهایت منحل شود.

راهبردهای ورزش همگانی طرح جامع ورزش باید به گونه‌ای تدوین شود که بتواند با استفاده مناسب از قوت‌ها و فرصت‌های موجود نظیر حمایت‌های قانونی و دینی، وجود متخصصین و کارشناسان، تعدد رسانه‌های ورزشی، مشارکت و فرهنگ بالای مردمی و وجود اماکن طبیعی کافی، در جهت کاهش ضعف‌های ورزش همگانی کشور برآید، راهبردها می‌بایست، به گونه‌ای باشند، تا با بالا بردن فعالیت بخش خصوصی در حوزه ورزش‌های همگانی، بالا بردن کیفیت ایستگاه‌ها و امکانات ورزش همگانی، بالا بردن کیفیت ورزش همگانی بانوان، معلولان و روستاییان، بالا بردن میزان استفاده از متخصصین و با بالا بردن پوشش رسانه‌ای و کیفیت اطلاع رسانی، بتوانند از ضعف‌های سازمان بکاهند و در جهت برخورد با تهدیدات محیطی، پیش بروند.

منابع

۱. آمار نامه سلامت و بیماری در ایران، ۱۳۸۵. معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. ۷-۱۹.
۲. بدری آذین، ی. ۱۳۸۶. بررسی وضعیت ژیمناستیک در ایران با رویکرد تدوین نظام جامع، توسعه منابع انسانی در ورزش ژیمناستیک ایران، نشریه حرکت. ۳(۴): ۶۳.
۳. تقوی تکیار، س. ۱۳۸۵. بررسی وضعیت اجتماعی- اقتصادی و انگیزه های شرکت کنندگان در ورزش همگانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان. ص: ۱۴.
۴. تندنویس، ف. آفرینش خاکی، ا. مظفری، ا. ۱۳۸۴. مقایسه دیدگاه‌های اعضای هیات علمی، مربیان، ورزشکاران و مدیران در مورد چگونگی توسعه ورزش همگانی، نشریه علوم حرکتی و ورزش. ۳ (۵): ۲۲-۱.
۵. تیموری، آ. ۱۳۸۵. بررسی و مقایسه عملکرد مرکز توسعه ورزش همگانی و تفریحی و مرکز توسعه ورزش قهرمانی ایران براساس مدل وایزبرد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران. ص: ۱۷.
۶. خسروی‌زاد، ا. ۱۳۸۷. مطالعه و طراحی برنامه استراتژیک کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، رساله دکتری، دانشگاه تهران.
۷. غفرانی، م. ۱۳۸۷. طراحی و تدوین استراتژی توسعه ورزش قهرمان و همگانی استان سیستان بلوچستان. رساله دکتری. دانشگاه تهران.
۸. غفرانی، م. گودرزی، م. سجادی، ن. جلالی فراهانی، م. مقرنسی، م. ۱۳۸۷. طراحی و تدوین راهبرد توسعه ورزش همگانی استان سیستان و بلوچستان. نشریه حرکت. ۳(۳۹): ۱۳۱-۱۰۷.
۹. غفوری، ف. رحمان سرشت، ح. کوزه چیان، ه. احسانی، م. ۱۳۸۲. مطالعه و بررسی نگرش متخصصان تربیت بدنی به نقش رسانه های جمعی (راديو، تلویزیون و نشریات) در گرایش مردم به ورزش قهرمانی و همگانی. نشریه حرکت. ۶(۱۶): ۷۸-۵۷.
۱۰. قاسمی جاوید، ع. ۱۳۸۰. مطالعه نظام برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی برنامه‌ها در شرکت ملی گاز ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس. ص: ۴۷.
۱۱. محمد علی‌پور، غ. ۱۳۸۲. بررسی ورزش همگانی کشور و سیر عملکرد فدراسیون ورزشهای همگانی در دهه اخیر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران. ص: ۲۱.
۱۲. مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی، ۱۳۸۴. سازمان تربیت بدنی، چاپ اول، ص: ۴۸.
۱۳. مظفری، ا. قره، م. ۱۳۸۴. وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان. نشریه حرکت. ۶: ۱۴.

۱۴. ممتاز بخش، م. ۱۳۸۶. بررسی راهکارهای ارتقاء و توسعه ورزش همگانی بانوان دانشگاه علوم انتظامی. فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم، ص: ۶۳.
۱۵. واحد، و. ۱۳۸۸. بررسی استراتژی‌ها و راهبردهای ورزش همگانی در استان اصفهان، پایانامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد، ص: ۷۲.
۱۶. الوانی، م. ۱۳۸۶. مدیریت عمومی، چاپ سی و یکم، نشریه نی، ۲۹.
17. Collins, M.F., 2002. Sport for all as a multifaceted product of domestic and international influences, *Journal of Sport Sciences*, 4(21):123-137.
18. Kriemadis, A., 2002. Strategic Sport Management, *International Sports Law Review*, 3(6): 8
19. Kuo, C., 2008. An Application of the Modified SMART-SWOT Method in Casino Institution, A Case of Penghu Archipelago, Taiwan, *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism* 9(4) :337 – 346
20. Liu, Y., & Taylor, P., & Shibli, S., 2009. Sport Equity: Benchmarking the Performance of English Public Sport Facilities, *European Sport Management Quarterly*, 9(1): 3 – 21.
21. Mccree, R., 2009. Sport Policy and the New Public Management in the Caribbean, *Public Management Review*, 4(11): 461-476.
22. Numerato, D., 2009. The institutionalization of regional public sport policy in the Czech Republic, *International Journal of Sport Policy*, 1(1): 13-30.
23. Shehu, J., 2004. Sport for all in post colony: Is there a place for indigenous games in physical education curriculum and research in Africa, *Africa Education Review*, 1 (1): 21- 33.
24. Thibault, L., & Slack, T., 1994. Strategic Planning for Nonprofit sport Organization: Empirical Verification of a framework, *Journal of Sport Management*, 8(6):64.
25. Wicker, P., & Breuer, C., & Pawlowski, T., 2009. Promoting Sport for All to Age-specific Target Groups: the Impact of Sport Infrastructure, *European Sport Management Quarterly*, 9(2) :103 – 118.

ارجاع دهی به روش APA

شعبانی، ع. غفوری، ف. هنری، ح. ۱۳۹۳. مطالعه سیاستها و راهبردهای ورزش همگانی نظام جامع توسعه ورزش کشور. مطالعات مدیریت ورزشی. ۶ (۲۷): ۳۰-۱۵.

A Study on policies and strategies of sport for all in comprehensive sport plan of Iran

Abbas Shabani ¹, Farzad Ghafouri ², Habib Honari ³

1-Student of Ph.D Sport management *

2, 3 -Ph.D Allameh Tabatabai University

Received date: 19/06/2012

Accepted date: 20/01/2013

Abstract

The aim of this research was studying programs, policies and strategies of sport for all in comprehensive plan. Statistical population included administrators, managers and public sports federation and faculties of sports management in universities of Tehran that Consisted 73 people totally. Descriptive research method was applied. The questionnaire of research distributed among subjects. To determine the validity of this questionnaire experts comments were taken. A pilot study with 18 subjects has followed in order to determining reliability (Cronbache Alpha = 0.91) Finally, Friedman test was used. According to results, there was a significant difference between strengths, weakness, opportunities and threats, sport for all section of comprehensive plan. These differences were sorted according to the importance of each variable. In addition, we found that WT (internal weakness and external threat) is mostly concerned in sport for all section of comprehensive plan, in condition, based on SWOT, Strategy WT, for out of this situation, are presented. According to this strategy, the strategy of survival (or avoid) is known, the organization's defensive weaknesses and seeks to minimize the impact of external threats diminish the organization fights for its survival.

Keywords: Sport for all, Comprehensive plan, Strategy, Strength, Weakness, Opportunities, Threats

*(Corresponding Author)

Email: shabani1362@yahoo.com